

Aktualni izazovi računovodstvene profesije

Peruško, Paula

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:322104>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-05-07**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

PAULA PERUŠKO

**AKTUALNI IZAZOVI RAČUNOVODSTVENE
PROFESIJE**

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

PAULA PERUŠKO

**AKTUALNI IZAZOVI RAČUNOVODSTVENE
PROFESIJE**

Završni rad

JMBAG: 0303065623, redovita studentica

Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Poslovno računovodstvo

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Računovodstvo

Mentorica: izv.prof.dr.sc. Ksenija Černe

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Paula Peruško, kandidatkinja za prvostupnicu poslovne ekonomije, smjera financijski management ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Paula Peruško dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile

u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom "Aktualni izazovi računovodstvene profesije koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA	3
2.1 Općenito o pojmu profesije.....	3
2.2 Računovodstvena profesija	4
2.3 Struktura računovodstvene profesije	6
3. POLOŽAJ RAČUNOVODSTVENE PROFESIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ	8
3.1 Računovođe i njihov status u Republici Hrvatskoj	8
3.2 Zakonsko reguliranje računovodstvene profesije u Republici Hrvatskoj.....	10
4. IZAZOVI RAČUNOVODSTVENE PROFESIJE	12
4.1 Postojeći i budući izazovi računovodstvene profesije.....	12
4.2 Novi izazovi u računovodstvu - pranje novca i prijevare.....	14
4.3 Potencijali i zapreke računovodstvenoj profesiji u pružanju savjetodavnih usluga u malim i srednjim poslovnim subjektima	16
5. KODEKS PROFESIONALNE ETIKE	18
5.1 Pojam i značenje Kodeksa profesionalne etike	18
5.2 Kodeks profesionalne etike Međunarodne federacije računovođa	20
5.3 Temeljna načela računovođe	22
5.4 Pristup konceptualnog okvira	23
5.5 Prijetnje i mjere zaštite	24
5.6 Rješavanje etičkih sukoba.....	26
6. ZAKLJUČAK.....	29
LITERATURA.....	31
SAŽETAK.....	33
SUMMARY	34

1. UVOD

Računovodstvo je temelj poslovanja. Kada netko korektno i stručno obavlja posao koji mu služi kao izvor egzistencije tada se ističe da se radi o profesionalcu. Glavne osobe zadužene za računovodstveni proces imenuju se računovođama.

U prvom poglavlju završnog rada, dan je osvrt o profesiji, te o tome kako se u današnjem gospodarstvu sve više cijene kvalitetne računovođe. Kod definiranja profesije naglasak se stavlja na stjecanje dohotka i obrazovanje. Prikazana je podjela profesije u tri skupine. Računovodstvena profesija djeluje kroz četiri opisana područja, odnosno u okviru, privatnog računovodstva, javnog, državnog i računovodstva neprofitnih organizacija, te računovodstva u sustavu obrazovanja. Položaj ove profesije treba zaslužiti poštovanje okoline u kojoj egzistira.

U drugom poglavlju opisuje se položaj računovodstvene profesije u Republici Hrvatskoj, te po kojim se kriterijima može pratiti. Svaki računovođa zna svoja zaduženja, prava ali i odgovornosti ukoliko se ne ponaša sukladno dogovorenim, uobičajenim normama ponašanja. U Republici Hrvatskoj računovodstvena profesija još uvijek nije do kraja uređena. Opisano je što računovođama smeta, odnosno negoduje u računovodstvenoj profesiji. Naravno, veliku ulogu imaju i menadžeri poslovnih subjekata koji često ne razumiju računovodstvene poslove.

U trećem poglavlju detaljno se opisuju izazovi računovodstvene profesije, poput nekvalificiranih računovođa koji čine veliku prijetnju gospodarstvu; nove tehnologije uz čiju se pomoć danas mogu pružati računovodstvene usluge na daljinu; te promjeni zakonske regulative na području financijskog izvještavanja, poreza i trgovačkog prava.

Sljedeće potpoglavlje posvećeno je novijim izazovima u računovodstvu kao pranje novca i prijevare. Detaljno se opisuju tri događaja koji u slučaju da se poklope dovode do prijevare. Opisano je kako poduzetnik može biti odgovoran za krivične radnje svoji zaposlenika.

Nadalje u radu, kroz potencijale i zapreke računovodstvenoj profesiji u pružanju savjetodavnih usluga u malim i srednjim poduzećima, razmatraju mogućnosti prepoznavanja dvije perspektive razvoja računovodstvene profesije u budućnosti.

Posljednje poglavlje opisuje Kodeks profesionalne etike, te za bolje razumijevanje Kodeksa profesionalne etike računovođa potrebno je upoznati njegove osnovne karakteristike i sadržaj. Opisuje se slučaj Enron koji je stalno upozorenje računovodstvenoj profesiji od straha za „enronizacijom“ financijskih izvještaja. Međunarodna federacija računovođa osnovana je 1977. godine s misijom da služi javnom interesu, te smanjuje razliku između nacionalnih kodeksa profesionalne etike računovođa. Cilj izrade Kodeksa je da se uspostave pravila, odnosno vodič za standarde etičkog ponašanja, a da bi se taj cilj ostvario potrebno je ispuniti četiri osnovna zahtjeva. Prikazana je podjela Kodeksa je na tri dijela. Profesionalni računovođe moraju postupati u skladu sa temeljnim načelima računovođa koji su detaljnije opisani u nastavku.

Svrha rada je razmatranje izazova računovodstvene profesije, poput nekvalificiranih računovođa, novih tehnologija, zakonske regulative, etike računovođa pa sve do novijih izazova, poput prijevara i pranja novca. U radu su korištene metode analize i sinteze.

2. RAČUNOVODSTVENA PROFESIJA

2.1 Općenito o pojmu profesije

Profesija općenito jest zvanje koje uključuje određeno obrazovanje ili njegov ekvivalent te je prije duhovne nego fizičke naravi, npr. pravna, financijska, medicinska ili učiteljska profesija.¹ Prema tome, kada se za nekoga želi istaknuti da korektno i stručno obavlja posao koji mu služi kao izvor egzistencije tada se ističe kako se radi o osobi koja se ponaša profesionalno ili profesionalcu. Osim stručnosti, uobičajeno se podrazumijeva i pripadnost određenom staležu te određeno institucionalno povezivanje osoba koje pripadaju istom staležu tj. istoj profesiji. Međutim, potrebno je istaknuti da je za pripadnost određenoj profesiji potrebna određena razina stručnosti. U tom kontekstu moguće je govoriti o određenim ovlaštenjima ili licencama koje predstavljaju temeljnu pretpostavku da bi neka osoba postala pripadnik određene profesije.²

U današnjem dinamičnom tržišnom gospodarstvu sve se više traži i cijeni profesija računovođe i njihova specifična znanja na tom području, a tim se poslom mogu baviti samo oni koji su za to zaista kvalificirani. Stoga je neophodno kontinuirano školovanje i stručno usavršavanje te osiguranje teoretskih i praktičnih znanja i vještina o računovodstvu, financijama i porezima izravno primjenjivih u praksi.³

Kada se definira profesija naglasak se stavlja na dvije komponente. Prva je zanimanje kao osnovno sredstvo stjecanja dohotka. Druga se odnosi na specifično stručno obrazovanje i osposobljavanje, kao razlikovnim elementima među brojnim zanimanjima. Za profesiju je nužno da zadovolji određene karakteristike. Prema međunarodnoj literaturi, najznačajnije karakteristike koje profesija mora zadovoljiti su: sustavno

¹ Gulin, D. et al., Računovodstvo, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2010, str. 23.

² Žager, L. „Pretpostavke i mogući načini organiziranja računovodstvene i revizorske profesije“, Zagreb, Inženjerski biro, 1998., str. 35

³ Bošnjak Grgić, K. Računovodstvena profesija, Zagreb, Algebra, 2016, str. 4.

zaokružena teorija, stručni autoritet, institucionalno osiguranje, etički kodeks, specifična supkultura i predanost podizanju standarda struke u obrazovanju i praksi.⁴

Profesije se mogu podijeliti u tri skupine. Prvu čine klasične profesije (liječnici, pravnici, profesori) koje su najprije nastale i koje karakterizira visok autoritet temeljen na znanju i autonomiji u donošenju odluka. Drugu skupinu čine profesije koje su nastale poslije, kao izravan proizvod industrijalizacije (inženjeri). One su znatno više vezane uz strogu podjelu rada formalne organizacije, imaju autoritet znanja, ali relativno nižu autonomiju u donošenju odluka zbog dominantne funkcije menadžera. Treću skupinu čine paraprofesije (učitelji, medicinske sestre, socijalni radnici) za koje je potrebno uglavnom kraće školovanje, imaju manje prepoznatljivo područje djelovanja, izravno su vezane za birokratsku hijerarhiju i imaju malu autonomiju u donošenju odluka. – U širem smislu, pojedinci koji na temelju posebnoga, specijalističkoga znanja ili školovanja mogu obaviti određene poslove na znalački, stručan način.⁵

2.2 Računovodstvena profesija

Poslovi računovođa jasno su definirani i proizlaze iz organizacije računovodstva i računovodstvenih poslova. Kako se razvija računovodstvo tako se i šire i poslovi koje računovođe trebaju obavljati. Povijesno gledajući računovodstvo je najprije imalo evidencijsku ulogu (knjigovodstvo) iako se i danas umnogome „iscrpljuje“ u tom dijelu, pa su i poslovi evidentiranja poslovnih događaja bili najznačajniji zadatak kojeg su imali računovođe. Poslovi su u suvremenom računovodstvu nadišli evidenciju pa danas govorimo o sofisticiranim poslovima koji se obavljaju kroz računovodstvo, kao što su planiranje (budžetiranje), kontrola (nadzor), priprema i analiza informacija za različite

⁴ Milčić, I., „Uvjeti i način rada u uredima za vođenje poslovnih knjiga“, u Aljinović Barać, Ž. (ur.), Računovodstvo, revizija i porezi u praksi, Split, Udruga računovođa i financijskih djelatnika Split, 2017., str.31.

⁵ Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50537>, (pristupljeno 15. srpanj.2019.)

korisnike, javna nabava, fiskalna odgovornost, pravna pitanja, zakonodavni okvir i sl. Sve to iskazuje dodatna znanja, kontinuirano usavršavanje računovodstvenih djelatnika.⁶

Kada se govori o računovodstvenoj i/ili revizorskoj profesiji podrazumijeva se i zadovoljavanje određenih etičkih načela. Najkraće rečeno, pripadnici računovodstvene i/ili revizorske profesije su osobe kojima su navedeni poslovi temeljni izvor egzistencije, koje su institucionalno povezane, koje poštuju definirane norme etičkog ponašanje i koje određenim uvjerenjem ili licencom mogu dokazati svoju stručnost za bavljenje tom profesijom.⁷

U današnjim uvjetima globalizacije i visokog stupnja međuovisnosti tržišta računovodstvena profesija raste brže od prosjeka drugih profesija.⁸

Cilj računovodstvene profesije ispunjen je ako su zadovoljena četiri zahtjeva, i to: pravovaljanost informacija, profesionalizam, kvaliteta pruženih usluga i povjerenje.⁹ Utvrđeno je također da u uvjetima kriza računovodstvena profesija sporije gubi posao od prosjeka drugih profesija. Osnovna obilježja suvremene računovodstvene profesije jesu da je ista:¹⁰

- a) Zanimljiva
- b) Izazovna
- c) Dobro plaćena
- d) Društveno priznata.

Računovodstvena profesija obavlja iznimno zahtjevne poslove koji su od velikog interesa različitim dionicima i korisnicima. S tim u vezi od velike važnosti je profesionalizam profesije koji se očituje u mnogim karakteristikama a od posebnog značenja navodimo stalno praćenje aktualnosti iz računovodstva ali i ne samo iz tog dijela budući da su računovođe u mnogim subjektima multifunkcionalne osobe koje se trebaju razumjeti u

⁶ Ramljak, B., i Pavić, M., „Izazovi računovodstvene profesije u budućem razdoblju“, u Računovodstvo, revizija i porezi u praksi, Brela, 2016., str.2

⁷ Žager, L. op. cit., str. 35

⁸ Gulin, D., et.al., op.cit., str.23.

⁹ Bedeković, M., „Računovodstvena etika i njezina važnost u računovodstvenoj profesiji“, Dostupno na: [file:///C:/Users/Josip/Downloads/PM_br7_cl14%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/PM_br7_cl14%20(2).pdf) (pristupljeno 28.srpnja 2019.)

¹⁰ Gulin, D., et.al., op.cit., str 23

menadžment, pravo, poreze, financije itd. Sve to navodi da se radi o vrlo važnoj profesiji koju se cijeni i poštuje, a poštovanje, kao što je poznato treba zaslužiti.¹¹ Zanimljiva je zato što stalno treba stjecati nova znanja iz specijaliziranih područja, što je i motivirajući faktor.¹²

2.3 Struktura računovodstvene profesije

Računovodstvena profesija djeluje u četiri područja, a to su:¹³

1. Privatno računovodstvo – gdje rade privatni ili upravljački ili interni računovođe
2. Javno računovodstvo – gdje rade javni ili ovlaštene računovođe koje još nazivaju i eksternim računovođama
3. Državno računovodstvo i računovodstvo neprofitnih organizacija – gdje rade državni računovođe i računovođe neprofitnih organizacija
4. Obrazovanje – gdje rade računovođe u obrazovanju i znanstvenim ustanovama kao što su profesori računovodstva i istraživači.

Privatni ili upravljački računovođe obavljaju sve aktivnosti u poslovnim subjektima (poduzećima, bankama, i sl.) za potrebe vanjskih (vlasnici, vjerovnici i sl.) i unutarnjih korisnika (menadžment). Vode poslovne knjige, sastavljaju i objavljuju financijske izvještaje, sastavljaju interne izvještaje, planove i sl. za potrebe unutarnjih korisnika. Prema klasifikaciji i rangiranju zanimanja u okviru privatnog računovođe statistike govore o 14 zanimanja.¹⁴

Javni ili ovlaštene računovođe (ovlaštene revizori) zaposleni su primarno u revizijskim tvrtkama. Pružaju usluge revizije, poreznog i financijskog savjetovanja privatnom i javnom sektoru uz odgovarajuću naknadu. Svakako je najvažniji dio aktivnosti ovlaštenih računovođa revizija financijskih izvještaja ili provjera kvalitete financijskih izvještaja namijenjenih vanjskim korisnicima. U cilju zaštite javnog interesa javni računovođe

¹¹ Ramljak, B., i Pavić, M., op. cit., str.2

¹² Gulin, D., et.al., op.cit., str.23

¹³ Ibidem, str. 22

¹⁴ Ibidem, str. 23

prolaze posebnu obuku za stjecanje zvanja ovlaštenog javnog računovođe te polažu jedinstveni ispit. Nakon položenog ispita za ovlaštenog računovođu (dobivanje certifikata) potrebno je licenciranje, odnosno ovlaštenje da javni računovođa može dalje obavljati poslove (npr. potpisivati revizorske izvještaje, pružati konzultacije, i sl.). Tijekom svoje profesionalne karijere ovlašteni računovođe moraju se kontinuirano obrazovati i usavršavati.¹⁵

Državni računovođe rade u državnim službama (poreznim upravama, riznicama), lokalnoj upravi i samoupravi i kod drugih korisnika državnog proračuna, i sl. Računovođe neprofitnih organizacija rade u računovodstvima bolnica, sveučilišta, raznih fundacija i udruženja.¹⁶

Računovodstvena profesija ima važnu ulogu u sustavu obrazovanja, kao i u znanstvenim istraživanjima. Pri tome, trebamo posebno istaknuti sveučilišnu izobrazbu računovođa i specijaliziranu izobrazbu koja se provodi u profesionalnim udruženjima računovođa. Računovodstveni istraživači na sveučilištima i znanstvenim institutima bitno pridonose razvoju računovodstvene teorije i prakse. Istražuje se postojeća računovodstvena praksa i njezini problemi u svrhu iznalaženja novih načela, postupaka, metoda, i sl., koji će odgovarati suvremenim zahtjevima prakse.¹⁷

¹⁵ ibidem, str. 24.

¹⁶ loc.cit.

¹⁷ loc.cit.

3. POLOŽAJ RAČUNOVODSTVENE PROFESIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Svaka profesija želi se nametnuti u društvu u kojem egzistira i to prvenstveno kroz visoko kvalitetan rad i profesionalno ponašanje koje će dovesti i do priznavanja i poštivanja okoline. Dakle, da bi se moglo "zaslužiti" poštovanje okoline potreban je dugotrajan, kontinuiran, dosljedan i kvalitetan rad osoba koje se bave nekom profesijom.¹⁸ U nastavku razmatramo položaj računovodstvene profesije u Hrvatskoj.

3.1 Računovođe i njihov status u Republici Hrvatskoj

Položaj neke profesije može se pratiti po različitim kriterijima, a to su:¹⁹

1. koliki ugled imaju u društvu
2. kako se poštuju etička načela
3. obavljaju li poslove na profesionalan način
4. raspolažu li adekvatnim kompetencijama
5. koliko su plaćeni
6. koliko se drži do njihovih mišljenja
7. tko sve koristi informacije odnosno za koga neka profesija priprema informacije
8. koliki stupanj edukacije posjeduju i sl.

U razvijenim zemljama zapada računovođe imaju visok ugled i dio su organizirane profesije gdje se njihova mišljenja poštuju i primjenjuju. Svaki računovođa dobro zna svoja zaduženja, prava, ali i odgovornost ukoliko se ne ponašaju sukladno dogovorenim uobičajenim normama ponašanja. S druge strane država ima povjerenje u udruženja koja uživaju mišljenja računovođa na terenu, a zbog važne uloge koje ova profesija ima u

¹⁸ Ramljak B., Pavić M., op. cit., str. 6

¹⁹ loc.cit.

poslovnom odlučivanju, nemaju posebne zahtjeve u smislu reguliranja zakonodavnog okvira kojim bi se trebala uređivati određena profesija.²⁰

U Republici Hrvatskoj računovodstvena profesija još uvijek nije do kraja uređena iako ako se uspoređuje razdoblje od prije dvadesetak i više godina, onda se pomaci nabolje svakako vide. Ono što računovođama najviše smeta je činjenica da se danas svatko može baviti ovim poslom u teškim gospodarskim situacijama gdje neki koriste tu situaciju da nude posao po nižim cijenama kako bi sebi osigurali egzistenciju. Danas je situacija takva da će poslovni subjekti najprije rezati knjigovodstvene troškove. Odabrat će računovođu koji nudi nižu cijenu usluge razmišljajući da je najvažnije da su zadovoljili formu, te poslovni subjekti neće gledati koliko je računovođa profesionalan te zna li obavljati posao u skladu sa zakonima.²¹

Ne trebamo smetnuti s uma ni ulogu koju imaju predstavnici (menadžeri) poslovnih subjekata koji vrlo često ne znaju ili ne razumiju računovodstvene poslove, a to se odnosi i na veliki broj ostalih korisnika računovodstvenih informacija. Na tom području postoje velike mogućnosti za poboljšanje, stoga su i to veliki izazovi za računovodstvenu profesiju u Republici Hrvatskoj. Na malom hrvatskom računovodstvenom tržištu imamo nekoliko računovodstvenih udruženja koja nažalost prema javnosti ne nastupaju jedinstveno pa sigurno i to govori nešto o ozbiljnosti i odgovornosti profesije. Svako izražava svoje mišljenje u javnosti i svako se bori za svoj dio kolača na tržištu (časopisima, seminarima, izdavanjem knjiga, radionicama i sl.). Sve to ne pridonosi jačanju ugleda računovodstvene profesije.

Profesionalan i kontinuirano kvalitetan rad dovesti će sigurno i do većih plaća jer veliki dio računovođa danas nije zadovoljan svojim plaćama i to ističu kao stavku koja utječe na kvalitetu/nekvalitetu obavljenog posla. Velike mogućnosti su u tom području u dijelu izrade jedinstvenih cjenika (tarife rada) na nivou države, jasno vodeći računa o prethodno definiranim kriterijima koji mogu ovisiti o veličini poslovnog subjekta pa čak i regionalnom položaju istog. Naše računovođe još uvijek nemaju ugled u društvu koji zaslužuju, kao ni plaće. Sve su to veliki izazovi pred računovođama, a kako bi se lakše mogli nositi s time

²⁰ ibidem, str.5

²¹ Ibidem, str.6

onda je potrebno stalno usavršavanje i podizanje kvalitete obavljenih poslova. Nekvalitetni računovođe, oni koji stalno ulaze u sukobe interesa, oni koji nisu spremni poštivati etička načela, rade suprotno profesionalnim standardima sigurno nisu garancija za ostvarivanje položaja i ugleda računovođa u društvu.²²

3.2 Zakonsko reguliranje računovodstvene profesije u Republici Hrvatskoj

Bilo je više pokušaja stručne javnosti da se i računovodstveno područje zakonski regulira i konačno uvede reda na tržište računovodstvenih usluga, no takvi naponi nisu nailazili na dovoljnu podršku onih koji imaju snagu odlučivanja o tome. Ta činjenica omogućila je da se i nestručne i nedovoljno educirane osobe bave računovodstvenim poslovima. Takvo stanje dovelo je do problema u poslovnoj praksi, poput krivih obračuna, krivih knjiženja, pogrešno prikazanih financijskih izvještaja što za poduzetnika znači financijske štete, bilo direktno zbog plaćanja kazni ili indirektno zbog negativnog revizorskog izvješća, odnosno gubitka ugleda. U uvjetima kada je odgovornost primarno na poduzetniku, a rizik sankcija za one koji neodgovorno ili nedovoljno stručno obavljaju računovodstvene poslove vrlo mali ili nikakav, ne čudi da se vođenjem poslovnih knjiga i obavljanjem ostalih računovodstvenih poslova počeli baviti i oni koji znaju, ali često i oni koji su hrabri ili oni koji su zbog gubitka posla odlučili "sreću" potražiti u pružanju računovodstvenih usluga, posebno ako se uzme u obzir da za bavljenjem računovodstvom nisu propisane nikakve ulazne kompetencije pa čak ni to da osoba mora završiti određeno ekonomsko obrazovanje. Nakon intenzivnih i učestalih inicijativa samih računovođa u praksi, konačno je Zakonom o računovodstvu iz 2015.²³ godine dana naznaka rješavanja i ovog važnog pitanja. Naime, člankom 7, ovog Zakona definirano je da "ako poduzetnik povjeri obavljanje računovodstvenih poslova i funkcije računovodstva drugim pravnim ili fizičkim osobama one moraju biti licencirane za obavljanje tih poslova na temelju posebnog zakona. Poduzetnik ostaje u potpunosti odgovoran za povjerene poslove, kao i za nesmetano obavljanje nadzora od strane nadzornih tijela."²⁴

²² ibidem, str.6-7

²³ NN 120/16

²⁴ Gulin, D., Aktualne dileme i izazovi računovodstva, revizije i poreza u Republici Hrvatskoj, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2016.str., 128-129

Ministarstvo financija odgodilo je početak licenciranja računovođa, do 1.siječnja 2019. godine te osnovalo radnu skupinu u koju će ući i predstavnici računovodstvene struke. Razlog odgađanja licenciranja računovođa je peticija za ukidanje odredbi Zakona o računovodstvu koje previđaju obvezu licenciranja računovođa, a koju je pokrenula Inicijativa profesionalnih računovođa. Prema procjenama Hrvatske udruge poslodavaca, uvođenje ove vrste certificiranja stajalo bi oko 30.000 kuna i odnosilo se na oko 14.000 poslovnih subjekata i njihovih zaposlenika što bi povećalo troškove malih i srednjih poduzetnika. Oni smatraju kako računovodstvena profesija u sadašnjem obliku, oslobođena licenciranja, vrlo kvalitetno egzistira u posljednjih nekoliko desetljeća. Dok bi nastavak inicijative za licenciranje značio neshvatljivu i neopravdanu administrativnu prepreku.²⁵ Na kraju licenciranja računovođa ipak nije obavezno. Ministarstvo gospodarstva dobilo je od Europske komisije zahtjev da se smanji broj licenciranja za mnoge profesije jer se u Hrvatskoj s time „pretjeralo“, a sve u cilju kako bi se lakše omogućio pristup tržištu i kako se ne bi poskupljujele usluge.²⁶

²⁵ Novac za sve, <https://www.novaczasve.com/index.php/poduzetnistvo/vijestipp/238-licenciranje-racunovoda-odgodeno-do-1-sijecnja-2019>, (pristupljeno, 18. rujna 2019)

²⁶RRiF, https://www.rrif.hr/Ukida_se_zakonska_obveza_licenciranja_racunovoda-1551-vijest.html (pristupljeno, 18. rujna 2019.)

4. IZAZOVI RAČUNOVODSTVENE PROFESIJE

Računovodstvena profesija se kontinuirano nalazi pred izazovima. S jedne strane je riječ o praćenju tehnoloških novina koji su za ovu prilično „staru“ profesiju u svakom aspektu – pogotovo jer se radi o pozitivnom utjecaju istoga – izazovi, dok se sa druge strane radi o mogućnostima prijevara kroz računovodstvene postupke. U nastavku se osvrćemo na navedeno.

4.1 Postojeći i budući izazovi računovodstvene profesije

Postojeći ali i budući problemi na koje će naići računovodstvena profesija odnose se na:

1. Promjenu zakonske regulative na području trgovačkog prava, financijskog izvještavanja i poreza;
2. Nekvalificirane računovođe i
3. Nove tehnologije.

Što se tiče prvog izazova, promjena zakonske regulative, veliki je ispit računovodstvene profesije. Primjenom nove regulative zahtijevat će se dodatne edukacije, primjene softvera, određeno vrijeme uhodavanja u novi sistem, prilagodba sustava internih kontrola i sl. Sve to povećava administrativne troškove poslovnog subjekta. Kod promjene regulative posebni problem može nastati vezan za porezno zakonodavstvo i standarde financijskog izvještavanja. Računovodstvena profesija unutar poslovnih subjekta, odnosno privatni računovođe veliki dio radnog vremena utroše na promjene i prilagodbe novih poreznih propisa. Sve to dovodi u pitanje efikasnost i kvalitetu financijskog izvještavanja.

Sve je veći problem s nekvalificiranim računovođama, pogotovo iz razloga što ih je veliki broj u računovodstvenim tvrtkama koje pružaju računovodstvene usluge (računovodstveni servisi). Karakteristike nekvalificiranih računovođa su da imaju vrlo slaba znanja i vještine iz razloga što nisu adekvatno educirani. Sve podatke i informacije koje oni pripremaju jednostavno nisu adekvatni za donošenje kvalitetnih odluka. To sve vodi statistici da je sve veći broj stečajeva i likvidacija mikro i malih subjekata.

Nekvalificirani računovođe često sa svojim postupcima stavljaju lošu sliku na ugled kvalificiranih računovođa. Za razliku od educiranih, ovlaštenih i licenciranih računovođa, nekvalificirani računovođe nažalost ne odolijevaju pritiscima menadžmenta i vlasnika. Rade puno više propusta i grešaka što se sve negativno održava na kvalitetu financijskog izvještavanja.

Danas i u budućnosti, problem računovodstvene profesije jesu i biti će nove tehnologije. Nove online tehnologije i mobilna Internet kultura povećava broj cloud-based profesije privatnih i javnih računovođa. Sve to značajno mijenja obilježja računovodstvene profesije spomenutih privatnih i javnih računovođa. Danas se računovodstvene usluge mogu pružati na daljinu jer se dokumentacija elektronički šalje, učitava i evidentira temeljem računalnih programa i aplikacija. Takve računovodstvene računalne programe postavila je britanska porezna uprava (HMRC) za mikro i male poduzetnike što se pokazalo vrlo pozitivnim. Primjenu takvih programa mogu obavljati kvalificirani računovođe uz konstantnu edukaciju. Gledajući dugoročno, primjenom modernih tehnologija riješiti će se čitav niz tipičnih računovodstvenih poslova kod privatnih računovođa od obrade dokumentacije do knjiženja. Računovođe se sve više služe podrškom računovodstvenih računalnih programa.²⁷

²⁷ Gulin, D. et.al, op. cit., str. 11

4.2 Novi izazovi u računovodstvu - pranje novca i prijevare

Način pranja novca osmislio je poznati gangster Al Capone koji se u svom „legalnom“ poduzetništvu (biznisu) koristio automatskim praonicama rublja koje su radile isključivo na dolarske kovanice. Novac prikupljen krijumčarenjem alkohola, prostitucijom i kockom jednostavno bi dodao na novac prikupljen iz praonica rublja i prikazao ga kao legalno zarađeni novac. Otuda i pojmovne odrednice za “pranje novca”.²⁸

“Pranjem novca smatraju se sva novčana kriminalna činjenja i nečinjenja kojima se pribavlja zakonska ispravnost radi prikazivanja izvora protuzakonito stečenog novca te korištenja protuzakonito stečenog novca za obavljanje dopuštene djelatnosti odnosno poduzetništva ili stjecanja imovine na zakonit način.”²⁹

Institucionalni okvir mjera i radnji u bankarstvu, novčanom i drugom poslovanju koje se poduzimaju radi otkrivanja i sprječavanja pranja novca, temelje se na: Zakonu o sprječavanju pranja novca i na Pravilniku o načinu i rokovima obavješćivanja ureda za sprječavanje pranja novca te načinu vođenja popisa prikupljenih podataka.³⁰ Protuzakonito stečeni novac je svaki novac (domaći novac, devize i druga sredstva plaćanja) pribavljen na protuzakoniti način, te druga imovina (prava i stvari) pribavljena protuzakonito stečenim novcem. Isto tako, mjere i radnje za otkrivanje i sprječavanje pranja novca poduzimaju se pri slijedećim transakcijama: ulaganju, preuzimanju, zamjeni i raspačavanju novca, te sklapanju pravnih poslova kojima se stječe imovina, te ostalim oblicima raspolaganja novcem i drugom imovinom što mogu poslužiti za pranje novca.

Tri događaja moraju se poklopiti da bi došlo do prijevare: pritisak, mogućnost i racionalizacija. Nedostatak jednog od tih triju preduvjeta smanjuje mogućnost pojave prijevare. Počinitelj prijevare da bi počinio prijevaru mora osjetiti bilo koji tip pritiska da to učini. Pritisak može biti financijski, kao na primjer za plaćanje liječenja ili pritisak može biti nefinancijski kao na primjer želja za boljim izvješćem nego što je stvarno postignut.

²⁸ Proklin, P., Pranje novca i prijevare - novi izazovi u računovodstvu i reviziji, [file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20(1).pdf) (pristupljeno, 26. kolovoza 2019.)

²⁹ Proklin, P., Pranje novca i prijevare - novi izazovi u računovodstvu i reviziji, [file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20(1).pdf) (pristupljeno, 26. kolovoza 2019.)

³⁰ NN 108/17

Drugi element prijave je mogućnost koja označava okolnosti koje omogućavaju da počinitelj nađe načina da počini prijevare. Prekršitelj može iskoristiti slabost unutarnje (interne) kontrole ili svoju poziciju u organizaciji. Na primjer, ispitivač zahtjeva u osiguravajućoj kući može sam sebi napisati ček za osiguranje jer ima mogućnost ispisivanja čekova kao svoju normalnu dužnost. Treći element koji se nađe u većini slučajeva prijave jest racionalizacija. Počinitelj nalazi način da učini svoje nepravilne radnje dijelom njegova osobnog kodeksa ponašanja. Počinitelj prijave može racionalizirati da prekršaj ustvari nije bio počinjen. Tipična racionalizacija uključuje posuđivanje novca “kratkoročno”, opravdavanje krađe osjećanjem potplaćenosti.³¹

Jedan od razloga zbog kojih je zaposlenička prijevare i zlouporaba postala vidljivija jest to što poduzetnici mogu biti izvrgnuti odgovornosti zbog nezakonitih radnji. U prošlosti se poduzetnici nisu činili zabrinutima kao što su danas sa svojim nitkovima od zaposlenika koji počinje prijave protiv poduzetnika ili javnosti. Ipak, sad se sve izmijenilo. Za razliku od osoba, poduzetnici mogu biti držani zakonski (krivično) odgovornima za krivične radnje svojih zaposlenika. Poduzetnik može biti krivično odgovoran za kolektivno znanje nekoliko njegovih zaposlenika čak i ako niti jedan zaposlenik ne počini prekršaj. Prema tome, kombinacija zamjениčkih ili pripisanih poduzetnikovih krivičnih odgovornosti i novog Vodiča za kažnjavanje poduzetnika čini visoki rizik za današnje poduzetnike.³²

³¹ Proklin, P., Pranje novca i prijave - novi izazovi u računovodstvu i reviziji, [file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20(1).pdf) (pristupljeno, 26. kolovoza 2019.)

³² Proklin, P., Pranje novca i prijave - novi izazovi u računovodstvu i reviziji, [file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20(1).pdf) (pristupljeno, 26. kolovoza 2019.)

4.3 Potencijali i zapreke računovodstvenoj profesiji u pružanju savjetodavnih usluga u malim i srednjim poslovnim subjektima

Tradicionalno je uvriježeno kako su najznačajnije zadaće i uloge računovođa sastavljanje izvještaja za potrebe zadovoljenja zakonskih zahtjeva te u manjoj mjeri sastavljanje:³³

- Izvještaji za potrebe zadovoljenja zakonskih zahtjeva
- Internih/upravljačkih izvještaji, zatim
- Operativno/taktičko/strateško planiranje
- Operativno/taktičko/strateško odlučivanje
- Troškovno – financijska kontrola
- Upravljanje likvidnošću ili informacijskim sustavima
- Upravljanje informacijskim sustavima
- Stvaranje dodane vrijednosti

U kontekstu poslovanja malih i srednjih poslovnih subjekata možda najznačajnija zapreka jest činjenica kako menadžment računovođe doživljava običnim knjigovođama koji moraju postojati kako bi se zadovoljili zakonski zahtjevi za izvještavanjem, a ne doživljavaju ih kao zaposlenike bez kojih nije moguće upravljati poduzećem. Najčešće zapreke s kojima se poduzeća susreću su nepovoljna percepcija menadžmenta prema računovođama, nedostatak kvalitetne komunikacije te uvjerenje među menadžerima kako računovođe ne dodaju vrijednost poduzeću. Moguće je prepoznati dvije perspektive razvoja računovodstvene profesije u budućnosti. Jedna svjedoči kako će se potreba za računovođama smanjiti s povećanjem uporabe računalne obrade podataka. Navedeno smanjenje potrebe za računovodstvenim djelatnicima proizlazi iz činjenice kako se računovodstveni zadaci provode jednostavnije i brže, a poslovni procesi se automatiziraju. Međutim, upravo u tome računovođe trebaju prepoznati priliku jer evidentiranje poslovnih događaja i sastavljanje izvještaja nisu jedini zadaci za koje se očekuje da računovođe pružaju u okviru svojih usluga. Podrazumijeva se uporaba nešto

³³ Dečman, N., Uloga računovodstvene profesije u osiguranju informacijske podloge za poslovno odlučivanje u malim i srednjim poduzećima Republike Hrvatske, u *Zbornik ekonomskog fakulteta*, Zagreb, 2013, str.4

složenijih i zahtjevnijih poslova (porezno planiranje, revizija, financijsko i/ili pravno savjetovanje, procjenjivanje, projiciranje mogućih scenarija i dr.), možda i u vidu specijalizacije područja ili industrije, što podrazumijeva i stjecanje novih znanja i kompetencija. U tom smislu edukacija računovođa treba poprimiti novi smjer te ponuditi računovođama znanje i vještine koje će zadovoljiti rastuću potražnju za ostalim modernim financijskim uslugama. Edukacija u bilo kojem smislu može stvoriti povoljniju klimu te omogućiti rast i razvoj računovodstvene profesije te ga u konačnici približiti praksi u što većoj mjeri. Osim formalne edukacije vrlo su važni i praktični treninzi te radionice organizirane od strane profesionalnih računovodstvenih udruženja, simpoziji i konferencije te okrugli stolovi. Valja naglasiti kako je potrebno i u ovom segmentu pronaći nove izazove te preusmjeriti poslovanje računovodstvene prakse na više savjetodavnu, a manje izvršiteljsku uslugu.³⁴

³⁴ Ibidem, str. 6

5. KODEKS PROFESIONALNE ETIKE

5.1 Pojam i značenje Kodeksa profesionalne etike

Etika dolazi od grčke riječi „ethos“, što znači običaj, navada, značaj i predstavlja znanost o moralu; ona je skup moralnih pravila i vrijednosti. Etika je ono što ljudsko ponašanje čini dobrim, lošim, ispravnim ili neispravnim te prosuđivanje o ispravnosti ili neispravnosti neke odluke ili događaja. Također podrazumijeva i etičku dvojbu s kojom se susreću pojedinci ili skupine u društvu te donošenje odluka o tome što je prikladnije između više rješenja. Svaka skupina, organizacija, pa i svaki pojedinac ima svoj skup pravila i vrijednosti, odnosno svoju etiku. Svaka profesija utvrđuje svoja pravila ponašanja, uglavnom temeljena na općim etičkim normama, koja pripadnici struke moraju poštovati radi zaštite ugleda struke, ta se pravila najčešće uređuju kodeksom profesionalne etike.³⁵

Svaka profesija, pa tako i računovodstvena, teži izgradnji kodeksa profesionalne etike. Osnovna svrha kodeksa profesionalne etike jest da bude vodič za održavanje profesionalnog ponašanja u obavljanju zadataka profesije na način da se štiti i jača profesionalna disciplina. Za razumijevanje kodeksa profesionalne etike računovođa potrebno je upoznati njegove osnovne karakteristike i sadržaj koji obično uključuje: odgovornost za servisiranje javnosti, potrebna znanja, standarde ulaska u profesiju i održavanje u profesiji (certifikati i licence) i potrebu za javnim potvrđivanjem rada profesije.³⁶

Svi računovođe, neovisno u kojem sektoru obavljaju svoj posao, prilikom sastavljanja ili revizije financijskih izvještaja moraju se strogo pridržavati etičkih načela kako bi se eliminirala manipulacija s financijskim izvještajima. Međutim, od uvođenja mjerenja po fer vrijednosti, računovodstvena profesija ušla je u svojevrstan sukob interesa.³⁷ „Fer vrijednost je iznos koji bi trebalo primiti za prodanu imovinu ili platiti za podmirenje obveze u uobičajenoj transakciji između sudionika na tržištu na dan mjerenja vrijednosti.“³⁸

³⁵ Bošnjak Grgić K., op.cit., str. 5

³⁶ Gulin D., op. cit. Str.24

³⁷ Ibidem, str. 4

³⁸ Propisi, <http://www.propisi.hr/print.php?id=13771> , (pristupljeno 28.srpnja 2019.)

„Slučaj Enron iz početka ovog stoljeća stalno je upozorenje računovodstvenoj profesiji od straha za „enronizacijom“ financijskih izvještaja.“³⁹ Enron je ušao u krug najvećih korporacija 90-ih godina u trenutku kada je prestao biti kompanija koja se bavi samo prodajom plina. U svoje nove djelatnosti uključio je trgovanje zalihama plina, te promet drugim proizvodima i uslugama (poput brzih internet veza i reklamnog prostora). Vrijednost dionica je drastično skočila sa 15 na 90 dolara, dok danas jedna Enronova dionica ne vrijedi niti jedan čitav dolar i naposljetku su skinute sa popisa dionica s kojima se trguje na Wall Streetu. Razlog propasti ove kompanije je bio prikrivanje gubitaka koje nije upisivala u svoje bilance, nego ih je ubacivala u kompliciran lanac partnerskih filijala, čime su ih zapravo sakrili od ulagača. Mnogi analitičari s Wall Streeta veliki dio odgovornosti pripisuju firmi koja je bila zadužena za njihove knjigovodstvene poslove. Stručnjak za pitanja financijske strategije je smatrao kako je za propast Enrona odgovorno više ljudi, a revizori iz njihove knjigovodstvene tvrtke su uništavali dokumente o njihovom poslovanju.⁴⁰

Zbog sve jače uloge tržišta i tržišnih zakonitosti u posljednjih nekoliko godina u Hrvatskoj, informacije koje su potrebne u procesu poslovnog upravljanja postaju vrlo važan izvor spoznaja. Računovodstveni informacijski sustav postaje izvor značajnog dijela informacija koje su potrebne za upravljanje. Glavnu ulogu pri tome imaju revizori koji su dužni osigurati realnost i objektivnost informacija. Baš iz toga razloga u posljednjih nekoliko godina sve više raste „popularnost“ računovođa i revizora. To sve vodi potrebi da se mora zaštititi profesija računovođa i revizora. Također, okruženje u kojem djeluju računovođe i revizori zahtijeva etičnost, moral, čast, poštenje, neovisnost i odgovornost.⁴¹

³⁹ Gulin, D., op. cit., str 4

⁴⁰ VOA, <https://ba.voanews.com/a/a-37-a-2002-01-24-8-1-86105327/1167049.html> , (pristupljeno 28. srpnja 2019.)

⁴¹ Žager, L., „Profesionalna etika računovođa i revizora“, u Winter, V. (ur.), *Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 1998, str.210

5.2 Kodeks profesionalne etike Međunarodne federacije računovođa

„Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants (IFAC)) je svjetska organizacija računovodstvene profesije. Osnovana je 1977. godine s misijom da služi javnom interesu kroz jačanje svjetske računovodstvene profesije i pridonosnje razvoju jakih međunarodnih ekonomija uspostavljanjem i promoviranjem privrženosti visoko kvalitetnim profesionalnim standardima, potpomaganjem međunarodnog ujednačavanja takvih standarda i iznošenjem problematike koja je u javnom interesu gdje je profesionalna stručnost najrelevantnija. IFAC obuhvaća 159 članica i pridruženih članova 124 države diljem svijeta, zastupajući približno 2,5 milijuna računovođa u javnoj praksi, gospodarskim granama i trgovini, javnom sektoru i obrazovanju. Nijedno drugo računovodstveno tijelo u svijetu i nekoliko drugih profesionalnih organizacija nema toliko široku međunarodnu potporu koja karakterizira IFAC. IFAC-ova tijela uprave, osoblje i volonteri su privrženi vrednotama poštenja, transparentnosti i stručnosti.“⁴²

Tijekom devedesetih godina 20. stoljeća Međunarodna federacija računovođa (IFAC) razvila je Kodeks profesionalne etike računovođa. Osnovno polazište IFAC-a pri razradi Kodeksa jest smanjivanje razlika između nacionalnih kodeksa profesionalne etike računovođa zbog razlika u kulturi, jezicima i pravnoj regulativi. Tim postupkom harmonizacije IFAC želi uspostaviti međunarodni kodeks profesionalne etike računovođa. Cilj izrade Kodeksa jest uspostaviti pravila, vodič ili najviše profesionalne standarde etičkog ponašanja koji će omogućiti visoku razinu uspješnosti računovodstvene profesije. Da bi se ispunio taj cilj računovodstvene profesije, potrebno je ispuniti četiri osnovna zahtjeva:

1. pravovaljanost informacija – cijelo društvo ima potrebu za pravovaljanim informacijama,
2. profesionalizam – pojedinci se moraju jasno identificirati kod klijenata kao profesionalne osobe iz područja računovodstva,⁴³

⁴² Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 28. srpnja 2019.)

⁴³ Gulin, D., op.cit., str. 24

3. kvaliteta usluga – potrebno je osigurati usluge profesionalnih računovođa koje će se izvršiti uz najveće standarde profesije,
4. povjerenje – korisnici usluga profesionalnih računovođa moraju biti uvjereni da im kodeks jamči pružanje usluga uz najviše standarde.⁴⁴

IFAC nastoji povećati privrženost profesionalnih računovođama vrednotama poštenja, transparentnosti i stručnosti pomoću Kodeksa etike za profesionalne računovođe koji izdaje Odbor za međunarodne standarde etike za računovođe (International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA)). Sve to zbog spoznaje IFAC-a da je ključni način za zaštitu javnog interesa, razvijanje, promoviranje i nadmetanje međunarodno priznatih standarda kao načina osiguranja pouzdanosti informacija o kojima ovise ulagači i ostali dionici.

Misija međunarodne federacije računovođa jest:

1. služiti javnom interesu;
2. ustrajati u jačanju računovodstvene profesije diljem svijeta;
3. doprinijeti razvoju međunarodnih ekonomija ustanovljivanjem i promoviranjem privrženosti visoko kvalitetnim profesionalnim standardima;
4. potpomaganjem međunarodnog ujednačavanja takvih standarda i iznošenjem problematike koja je u javnom interesu gdje je profesionalna stručnost najrelevantnija.

U ostvarivanju te misije, Odbor IFAC-a je osnovao Odbor za međunarodne standarde etike za računovođe (International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA)) da razvija i izdaje, prema svojoj vlastitoj ovlasti, visoko kvalitetne etičke standarde i druge objave za uporabu profesionalnim računovođama diljem svijeta. Razlikovno obilježje računovodstvene profesije jest njezino prihvaćanje odgovornosti da djeluje u javnom interesu. Stoga, odgovornost profesionalnog računovođe nije isključivo u tome da se zadovolje potrebe pojedinačnog klijenta ili poslodavca.⁴⁵

⁴⁴ Ibidem, str. 25

⁴⁵ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 28. kolovoza 2019.)

Ovaj Kodeks se sastoji od tri dijela. „Dio A ustanovljuje temeljna načela profesionalne etike za profesionalne računovođe i pruža konceptualni okvir koji će profesionalni računovođe primijeniti kako bi:

1. prepoznali prijetnje poštivanja temeljnih načela;
2. ocijenili važnost prepoznatih prijetnji; i
3. primijenili mjere zaštite, kada je nužno, kako bi uklonili prijetnje ili ih ublažili do prihvatljive razine. Mjere zaštite su nužne kada profesionalni računovođa utvrdi da prijetnje nisu takvog razmjera da bi razumna i obaviještena treća osoba vjerojatno zaključila, sagledavajući sve određene činjenice i okolnosti dostupne profesionalnom računovođi u to vrijeme, da nije kompromitirano poštivanje temeljnih načela.“

Dijelovi B i C opisuju kako se konceptualni okvir primjenjuje u određenim situacijama. Oni sadrže primjere mjera zaštite koje mogu biti primjerene za suočavanje s prijetnjama koje se odnose na poštivanje temeljnih načela. Oni također opisuju situacije gdje mjere zaštite nisu dostupne za suočavanje s prijetnjama te iz toga proizlaze okolnosti ili odnosi koji stvaraju prijetnje koje treba izbjegavati. Dio B primjenljiv je za profesionalne računovođe u javnoj praksi. Dio C primjenljiv je za profesionalne računovođe u gospodarstvu. Profesionalni računovođe u javnoj praksi mogu ustanoviti da Dio C može biti relevantan za njih u određenim okolnostima.⁴⁶

5.3 Temeljna načela računovođe

Profesionalni računovođa će postupati u skladu sa sljedećim temeljnim načelima:⁴⁷

- a) Poštenje – nameće iskrenost i pošten u svim profesionalnim i poslovnim odnosima. Poštenje također podrazumijeva istinitost i pravednost. Profesionalni računovođe neće svjesno biti povezan s izvješćima, podnescima, komuniciranjima

⁴⁶ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 28. kolovoza 2019.)

⁴⁷ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 28. kolovoza 2019.)

ili drugim informacijama gdje profesionalni računovođa vjeruje da: informacije sadrže značajno pogrešni navod ili nemarno sročene izjave ili informacije ili izostavljaju ili iskrivljuju informacije koje bi trebale biti uključene, gdje bi takvo ispuštanje ili iskrivljavanje dovelo do stvaranja zablude.

b) Objektivnost – nameće obvezu svim profesionalnim računovođama da ne kompromitiraju svoje profesionalne ili poslovne prosudbe zbog pristranosti, sukoba interesa ili neprimjerenog utjecaja drugih.

c) Profesionalna kompetentnost i dužna pažnja – održavati profesionalna znanja i vještine na razini potrebnoj za osiguranje da će klijent ili poslodavac primiti kompetentnu profesionalnu uslugu temeljenu na suvremenim dostignućima prakse, zakonodavstva i tehnika te djelovati marljivo i u skladu s primjenjivim stručnim i profesionalnim standardima.

d) Povjerljivost – poštivati povjerljivost informacija stečenih temeljem profesionalnih i poslovnih odnosa te stoga ne objavljivati bilo koju takvu informaciju trećim osobama bez posebnog i odgovarajućeg odobrenja, osim ako nema zakonskog ili profesionalnog prava ili obveze da se objave, niti koristiti informacije za osobnu korist profesionalnog računovođe ili trećih stranaka.

e) Profesionalno ponašanje – postupati u skladu s relevantnim zakonima i regulativama te izbjeći svaku radnju koja diskreditira profesiju.

Objektivan, pouzdan i točan računovođa koji sudjeluje u stvaranju objektivnih, pouzdanih i točnih informacija najviše će doprinijeti stvaranju pozitivnog imidža računovođa u javnosti.⁴⁸

5.4 Pristup konceptualnog okvira

Okolnosti u kojima djeluje profesionalni računovođa mogu stvarati određene prijetnje poštivanja temeljnih načela. Vrste angažmana i poslova mogu se razlikovati te kao

⁴⁸ Ramljak, B., i Pavić, M., op.cit.,str. 5

posljedica toga mogu se pojaviti različite prijetnje koje zahtijevaju primjenu različitih mjera zaštite. Zbog toga ovaj Kodeks ustanovljuje konceptualni okvir koji zahtijeva da profesionalni računovođa prepozna, ocijeni i suoči se s prijetnjama kako bi postupio u skladu s temeljnim načelima. Pristup s konceptualnim okvirom pomaže profesionalnim računovođama u postupanju u skladu s etičkim zahtjevima ovog Kodeksa i ispunjavanju njihove odgovornosti da djeluju u javnom interesu. On se prilagođava mnogim promjenama u okolnostima koje ugrožavaju poštivanje temeljnih načela i može odvratiti profesionalnog računovođu od stvaranja zaključka da je dopuštena neka situacija kada ona nije izričito zabranjena. Kada profesionalni računovođa prepozna prijetnje poštivanja temeljnih načela i, na osnovi ocjene tih prijetnji, utvrdi da nisu na prihvatljivoj razini, profesionalni računovođa će utvrditi jesu li raspoložive odgovarajuće mjere zaštite i mogu li se ukloniti te prijetnje ili ublažiti na prihvatljivu razinu.⁴⁹

5.5 Prijetnje i mjere zaštite

Prijetnje mogu stvarati raznovrsni odnosi i okolnosti. Kada odnos ili okolnost stvara prijetnju, takva prijetnja može ugroziti, ili može stvoriti dojam da ugrožava, postupanje profesionalnog računovođe u skladu s temeljnim načelima. Okolnost ili odnos može stvoriti više prijetnji i prijetnja može imati učinak na poštivanje više od jednog temeljnih načela.⁵⁰

Prijetnje se mogu svrstati u jednu od ili više sljedećih kategorija:⁵¹

- a) prijetnja temeljem osobnih interesa – prijetnja da će financijski ili drugi interes neprimjereno utjecati na prosudbu ili ponašanje profesionalnog računovođe

⁴⁹ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 28. kolovoza 2019.)

⁵⁰ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 29. kolovoza 2019.)

⁵¹ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 29. kolovoza 2019.)

- b) prijetnja temeljem samoprovjere – prijetnja da profesionalni računovođa neće primjereno ocijeniti rezultate prethodne prosudbe ili pružene usluge nekih drugih osoba koje su istu prosudbu već prethodno obavile

- c) prijetnja temeljem propagiranja – prijetnja da će profesionalni računovođa uzdizati klijentov ili poslodavčev položaj do mjere koja kompromitira objektivnost profesionalnog računovođe

- d) prijetnje uslijed zblizenosti – prijetnja da će zbog dugotrajnog ili bliskog odnosa s klijentom ili poslodavcem profesionalni računovođa biti previše suosjećajan za njihove interese ili olako prihvaćati načine njihova rada

- e) prijetnje uslijed zastrašenosti – prijetnja da će se profesionalni računovođa radi stvarnog ili umišljenog pritiska ustručavati djelovati objektivno. Prijetnja uslijed zastrašenosti uključuje i strah od samog pokušaja da se neprimjereno utječe na profesionalnoga računovođu.

Sve navedeno može utjecati na profesionalno ponašanje i prosudbu računovođa. Stoga oni moraju biti stalno na oprezu i koliko god je moguće izbjegavati situacije koje bi mogle dovesti u pitanje sve prethodno navedeno. Nije to niti jednostavno niti lako, ali stalna edukacija o tome i naglašavanje etičkih načela sigurno će ojačati njihovu profesionalnu prosudbu i samostalnost u radu. Tu se posebno ističu problem njihove (ne)samostalnosti u određenim situacijama i procjenama kao i mogućnost dolaženja u sukob interesa.⁵²

„Mjere zaštite su aktivnosti ili druge mjere koje otklanjaju prijetnje ili ih ublažavaju na prihvatljivu razinu. Mogu se svrstati u dvije osnovne kategorije:

- a) mjere zaštite ustanovljene profesijom, zakonom ili regulativom uključuju:

⁵² Ramljak, B., i Pavić, M., op. cit., str. 6

- zahtjeve educiranosti, uvježbanosti i iskustva koji su u vezi s ulaskom u profesiju;
- zahtjeve trajnog profesionalnog usavršavanja;
- pravila korporativnog upravljanja;
- profesionalne standarde;
- monitoring koji provodi profesija ili regulator i disciplinske postupke;
- vanjski pregled izvješća, proizvoda, komunikacija ili informacija koje stvara profesionalni računovođa koji provodi zakonski opunomoćena treća stranka.

b) mjere zaštite u radnoj okolini⁵³

Određene mjere zaštite mogu povećati vjerojatnost prepoznavanja neetičkog ponašanja ili odvratanja od njega. Takve mjere zaštite, koje mogu biti ustanovljene profesijom, zakonom ili regulativom ili ih ustanovljuje poslodavčeva organizacija, uključuju:

- učinkovite i dobro razglašene sustave za pritužbe koje vodi poslodavčeva organizacija, profesija ili regulator, i omogućavaju suradnicima, zaposlenicima ili pripadnicima javnosti da ukažu na neprofesionalno ili neetičko ponašanje; i
- izričito navedenu obvezu prijave povreda zahtjeva etike.⁵⁴

5.6 Rješavanje etičkih sukoba

Od profesionalnog računovođe može se zahtijevati da riješi sukob u vezi s postupanjem u skladu s temeljnim načelima. Kada započinje službeni ili neslužbeni postupak rješavanja sukoba, sljedeći čimbenici, pojedinačno ili zajedno s drugim čimbenicima, mogu biti relevantni za taj postupak:⁵⁵

a) relevantne činjenice;

⁵³ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 29. kolovoza 2019.)

⁵⁴ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 29. kolovoza 2019.)

⁵⁵ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 29. kolovoza 2019.)

- b) etička pitanja o kojima je riječ;
- c) temeljna načela povezana s problematikom o kojoj se radi;
- d) ustanovljeni interni postupci; i
- e) alternativni postupci djelovanja.

Nakon što je razmotrio relevantne čimbenike, profesionalni računovođa će odmah odrediti prikladno postupanje, sagledavajući posljedice svakog mogućeg pravca djelovanja ako je problem i dalje nerazriješen, profesionalni računovođa može poželjeti posavjetovati se s odgovarajućim osobama u tvrtki ili poslodavčevoj organizaciji radi pomoći u postizanju rješenja.

Gdje problem uključuje sukob s nekom organizacijom ili unutar nje, profesionalni računovođa će odrediti hoće li se posavjetovati s onima koji su zaduženi za upravljanje organizacijom, kao što su odbor direktora ili revizijski odbor.

Ako se značajan sukob ne može riješiti, profesionalni računovođa može razmotriti dobivanje profesionalnog savjeta od relevantnog profesionalnog tijela ili pravnog savjetnika. Profesionalni računovođa u načelu može dobiti upute u vezi s etičkim pitanjem bez kršenja temeljnog načela povjerljivosti ako se problem razmatra s relevantnim profesionalnim tijelom bez navođenja imena ili s pravnim savjetnikom pod zaštitom zakonskog prava i obveze očuvanja povjerljivosti.

Slučajevi u kojima profesionalni računovođa može razmatrati dobivanje pravnog savjeta su različiti. Primjerice, profesionalni računovođa može naići na prevaru, čije prijavljivanje može predstavljati kršenje njegove odgovornosti u vezi s povjerljivošću. U tom slučaju profesionalni računovođa može razmotriti dobivanje pravnog savjeta kako bi utvrdio postoji li zahtjev prijavljivanja prevare.

Ako nakon iscrpljivanja svih relevantnih mogućnosti, etički sukob ostane neriješen, profesionalni računovođa će, gdje je moguće, odbiti da ostane povezan s pitanjem koje stvara sukob. Profesionalni računovođa će odrediti je li u danim okolnostima primjereno

povući se iz angažiranog tima ili određenog angažmana ili napustiti angažman i tvrtku ili poslodavčevu organizaciju.⁵⁶

⁵⁶ Priručnik s kodeksom etike za profesionalne računovođe, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 29. kolovoza 2019.)

6. ZAKLJUČAK

Cjeloživotno učenje danas je temeljna pretpostavka komparativne prednosti za sve profesije, posebno za računovodstvenu profesiju. Ona je jedna od temeljnih profesija bez koje ne bi bilo kvalitetnih i pouzdanih informacija za odlučivanje i upravljanje poslovnim subjektima. Stoga je važno da profesija bude educirana i organizirana na kvalitetan način.

Cilj i svrha računovodstvene profesije ispunjeni su ako zadovoljava četiri zahtjeva, a to je: pravovaljanost informacija, profesionalizam, kvaliteta pruženih usluga i povjerenje.

Svaka profesija želi se nametnuti društvu u kojem egzistira i to kroz kvalitetan radi i profesionalno ponašanje koje dovodi do priznavanja i poštivanja okoline. No, u Republici Hrvatskoj računovodstvena profesija nije do kraja uređena. Računovođama najviše smeta činjenica da se danas svatko može baviti ovim poslom čak i oni koji su zbog gubitka posla odlučili "sreću" potražiti u pružanju računovodstvenih usluga po nižim cijenama kako bi sebi osigurali egzistenciju. Takvo stanje dovelo je do problema u poslovnoj praksi, poput krivih obračuna, krivih knjiženja, pogrešno prikazanih financijskih izvještaja. Ostali postojeći, ali i budući problemi na koje će naići računovodstvena profesija je u promjeni zakonske regulative i novih tehnologija. Primjenom nove regulative zahtijevati će se dodatne edukacije, primjene novih softvera, određeno vrijeme uhodavanja u novi sistem, a sve to će povećavati administrativne troškove poslovnog subjekta.

Noviji izazovi u računovodstvu odnose se na pranje novca i prijevare. Mjere i radnje za otkrivanje i sprječavanje pranja novca poduzimaju se pri transakcijama kao što su: ulaganje, preuzimanje i zamjena novca, te sklapanje pravnih poslova kojima se stječe imovina te ostalim oblicima raspolaganja novcem i drugom imovinom što mogu poslužiti za pranje novca.

U poslovanju malih i srednjih poduzeća najznačajnija zapreka je ta što menadžment računovođe doživljava običnim knjigovođama, a ne kao zaposlenike bez kojih nije moguće upravljati poduzećem. Potrebno je u ovom segmentu pronaći nove izazove, te preusmjeriti poslovanje računovodstvene prakse na više savjetodavnu, a manje izvršiteljsku uslugu.

Zbog sve jače uloge tržišta i tržišnih zakonitosti u posljednjih nekoliko godina u Hrvatskoj računovodstveni informacijski sustav postaje izvor značajnog dijela informacija koje su potrebne za upravljanje poslovnog subjekta, a glavnu ulogu pri tome imaju revizori koji su dužni osigurati realnost i objektivnost informacija. To sve vodi potrebi da se mora zaštititi profesija računovođa i revizora. Također, okruženje u kojem djeluju računovođe i revizori zahtjeva etičnost, moral, čast, poštenje, neovisnost i odgovornost.

Važnost računovodstvene profesije očituje se u tome što za vrijeme kriza sporije gubi posao od ostalih profesija.

Računovođe se uvijek moraju usavršavati, educirati, pohađati seminare, radionice, primjenjivati nove softwere kako bi bili u korak sa situacijom i spremni za nove radne zahtjeve.

LITERATURA

Knjige:

1. Bošnjak Grgić, K. Računovodstvena profesija, Zagreb, Algebra, 2016.
2. Dečman, N., Uloga računovodstvene profesije u osiguranju informacijske podloge za poslovno odlučivanje u malim i srednjim poduzećima Republike Hrvatske, u *Zbornik ekonomskog fakulteta*, Zagreb, 2013.
3. Gulin, D., Aktualne dileme i izazovi računovodstva, revizije i poreza u Republici Hrvatskoj, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2016.
4. Gulin, D. et.al., *Računovodstvo*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2003.
5. Milčić, I., „Uvjeti i način rada u uredima za vođenje poslovnih knjiga“, u Aljinović Barać, Ž. (ur.), *Računovodstvo, revizija i porezi u praksi*, Split, Udruga računovođa i financijskih djelatnika Split, 2017.
6. Ramljak, B., i Pavić, M., „Izazovi računovodstvene profesije u budućem razdoblju“, u *Računovodstvo, revizija i porezi u praksi*, Brela, 2016.
7. Žager, L., „Pretpostavke i mogući načini organiziranja računovodstvene i revizorske profesije“, Hrvatska gospodarska revija, Inženjerski biro, 1998.
8. Žager, L., „Profesionalna etika računovođa i revizora“, u Winter, V. (ur.), *Računovodstvo, revizija i financije u suvremenim gospodarskim uvjetima*, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 1998.

Internetske stranice:

1. Bedeković, M., „Računovodstvena etika i njezina važnost u računovodstvenoj profesiji“, Dostupno na:
[file:///C:/Users/Josip/Downloads/PM_br7_cl14%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/PM_br7_cl14%20(2).pdf) (pristupljeno 28.srpnja 2019.)
2. Hrvatska revizorska komora, <http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Kodeks-etike/Kodeks-profesionalne-etike-revizora.pdf> (pristupljeno, 28. kolovoza 2019.)
3. Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50537>, (pristupljeno 15. srpanj.2019.)
4. Proklin, P., Pranje novca i prijevare - novi izazovi u računovodstvu i reviziji,
[file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Josip/Downloads/Proklin_2002%20(1).pdf) (pristupljeno, 26. kolovoza 2019.)
5. Propisi, <http://www.propisi.hr/print.php?id=13771> , (pristupljeno 28.srpnja 2019.)
6. VOA, <https://ba.voanews.com/a/a-37-a-2002-01-24-8-1-86105327/1167049.html> , (pristupljeno 28. srpnja 2019.)
7. Zakon o računovodstvu, Narodne novine 120/16
8. Zakon o računovodstvu, Narodne novine 108/17
9. Računovodstvo, Revizija i Financije,
https://www.rrif.hr/Ukida_se_zakonska_obveza_licenciranja_racunovoda-1551-vijest.html (pristupljeno, 18.09.2019.)

SAŽETAK

Profesija podrazumijeva zvanje, vrstu zanimanja, struku, djelatnost koja služi kao izvor egzistencije. Utvrđeno je također da u uvjetima kriza računovodstvena profesija sporije gubi posao od prosjeka drugih profesija. Osnovna obilježja suvremene računovodstvene profesije jesu: zanimljiva, izazovna, dobro plaćena, društveno priznata. U Republici Hrvatskoj računovodstvena profesija još uvijek nije do kraja uređena, no ukoliko uspoređujemo razdoblje prije dvadesetak i više godina, onda se pomaci nabolje svakako vide. Danas je situacija takva da će poslovni subjekti najprije rezati knjigovodstvene troškove, odabrati računovođu koji nudi nižu cijenu usluge razmišljajući da je najvažnije da su zadovoljili formu. Postojeći, ali i budući problemi na koje će naići računovodstvena profesija odnose se na: promjenu zakonske regulative, nekvalificirane računovođe i nove tehnologije. To sve vodi ka tome da je sve veći broj stečajeva i likvidacija mikro i malih subjekata. Noviji izazovi posvećeni su pranju novca i prijevarama. Tri događaja koji se moraju poklopiti da bi došlo do prijevare: pritisak, mogućnost i racionalizacija. Svi računovođe moraju se pridržavati etičkih načela kako bi se eliminirala manipulacija s financijskim izvještajima. „Međunarodna federacija računovođa (International Federation of Accountants (IFAC)) je svjetska organizacija računovodstvene profesije. Osnovana je 1977. godine s misijom da služi javnom interesu kroz jačanje svjetske računovodstvene profesije i pridonosenje razvoju jakih međunarodnih ekonomija uspostavljanjem i promoviranjem privrženosti visoko kvalitetnim profesionalnim standardima.

Ključne riječi: profesija, računovodstvena profesija, izazovi u računovodstvenoj profesiji, novi izazovi u računovodstvu, Kodeks etike za profesionalne računovođe

SUMMARY

A profession implies a vocation, a type of work that serves as a source of existence, a type of activity, or a duty. It has been found out that in time of crisis the accounting profession loses jobs slower than the average of other professions. The basic features of the modern accounting profession are: interesting, challenging, well paid, socially recognized. The accounting profession is still not fully regulated in the Republic of Croatia, but if we compare the period of the last twenty or more years, then the changes can be seen. Today, the situation is that businesses will first cut their bookkeeping costs. They will choose an accountant who offers a lower cost of service thinking that the most important thing is that they have satisfied the form. The existing, but also the problems, which the accounting professions of the relationship will count on are changing: regulatory, unqualified accountants, and new technologies. This leads to an increasing number of bankruptcies and liquidations of micro and small entities. More recent challenges are dedicated to money laundering and fraud. Three events that have to coincide in order for fraud to occur: pressure, opportunity and rationalization. All accountants must adhere to ethical principles in order to eliminate manipulation of financial statements. The International Federation of Accountants (IFAC) is a world organisation of the accounting profession established in 1977. It strives to increase the commitment of professional accountants to values such as honesty, transparency, and professionalism with the help of the Ethics codex for professional accountants, issued by the Committee for the international ethical standards for accountants.

Key words: profession, accounting profession, challenges of accounting, new challenges in accounting, Ethics codex for professional accountants